

Sivistysvaliokunnalle

Asia: K 20/2025 vp Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2025

Suomen Vanhempainliitto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen kertomuksesta kielilainsäädännön soveltamisesta.

Edustamme noin 1 200 päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa toimivaa vanhempainyhdistystä eri puolilla Suomea. Tehtävämme on tuoda vanhempien ääni osaksi kasvatusta ja koulutusta koskevaa päätöksentekoa sekä vahvistaa lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia kasvaa, oppia ja voida hyvin.

Kielelliset oikeudet ovat keskeinen arjen yhdenvertaisuuden ja osallisuuden kysymys. Ne näkyvät siinä, ymmärtääkö lapsi opetusta, saako huoltaja tietoa lapsensa asioista omalla kielellään ja voiko perhe aidosti osallistua yhteisön toimintaan.

Suomen Vanhempainliiton näkökulmasta on myönteistä, että varhaiskasvatuslain (540/2018) ja perusopetuslain (628/1998) muutokset ovat vahvistaneet lapsen oikeutta tulkittamis- ja avustajapalveluihin. Oikeus laadukkaaseen tulkkaukseen ei kuitenkaan saa jäädä kirjaukseksi lakiin, vaan sen tulee toteutua yhdenvertaisesti koko maassa.

Vanhempien näkökulmasta keskeistä on, että palvelut toteutuvat laadukkaasti ja ennakoitavasti ja kaikkien oikeudet toteutuvat. Kantanamme on, että tulkittamispalveluista tulee tehdä kirjallinen hallintopäätös, ja palvelun tulee kattaa koko se aika, jolloin lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen tai opetukseen. Tilanteet, joissa tulkkaus tai tulkittaminen puuttuu resurssipulan tai äkillisten poissaolojen vuoksi, vaarantavat lapsen oikeuden täysipainoiseen osallistumiseen. Kielelliset oikeudet on tärkeää nähdä osana lapsen perusoikeuksia. Ne kytkeytyvät suoraan osallisuuteen, oppimiseen ja hyvinvointiin.

Vanhempainliiton näkökulmasta on huolestuttavaa, että viittomakielisten lasten määristä ei ole kattavaa tilastotietoa. Ilman tietoa ei voida suunnitella riittäviä palveluja eikä arvioida oikeuksien toteutumista. On myönteistä, että Opetushallitus on tuottanut ohjeistuksia, koulutusta ja materiaaleja opetukseen ja vuorovaikutustilanteisiin, mutta materiaalit eivät täysin kata opetussuunnitelman edellyttämiä sisältöjä, ja tulkkauspalveluiden saatavuudessa on edelleen puutteita.

Vanhempien kokemusten mukaan lapsen oikeus omaan kieleen on keskeinen identiteetin, oppimisen ja yhteisöön kuulumisen kannalta. Koulun ja varhaiskasvatuksen tulee olla paikka, jossa lapsi voi käyttää omaa kieltään täysipainoisesti.

Haluamme korostaa myös kodin ja koulun yhteistyötä. Huoltajilla on oikeus saada tietoa ja osallistua lapsensa koulunkäyntiin omalla kielellään. Tämä koskee niin kansalliskieliä kuin viittomakieliä ja saamen kieliä. Kielellisten oikeuksien huomioiminen ei saa rajoittaa opetustilanteeseen, vaan sen tulee ulottua kaikkeen vuorovaikutukseen kodin ja koulun, varhaiskasvatuksen tai muun oppilaitoksen välillä. Suomen Vanhempainliitto ja Förbundet Hem och skolan ovat yhteistyössä tehneet OKMlle selvityksen monikielisestä- ja kulttuurisesta kodin ja koulun yhteistyöstä, ja se luovutettiin ministeriölle joulukuussa 2025 ([linkki raporttiin](#)).

Perustuslakivaliokunta on aiemmin korostanut, että kielelliset perusoikeudet on huomioitava jo digitaalisten palvelujen suunnitteluvaiheessa. Tämä on äärimmäisen tärkeää. Vanhemmat asioivat yhä useammin sähköisissä järjestelmissä: Wilma-viestinnässä, varhaiskasvatuksen palveluissa ja hyvinvointialueiden digipalveluissa. Jos kieliversiot ovat puutteellisia tai viivästyvät, osallisuus heikkenee.

On huolestuttavaa, että tyytyväisyys digipalveluihin on laskenut ja että saamenkielinen sekä viittomakielinen digitaalinen asiakaspalvelu on edelleen rajallista. Digitalisaatio ei saa kaventaa oikeuksia. Sen tulee vahvistaa yhdenvertaisuutta.

Lopuksi haluamme korostaa kokonaisuutta.

Kielilainsäädännön soveltaminen ei ole vain kielipolitiikkaa, vaan se on myös lapsi- ja perhepolitiikkaa. Kielelliset oikeudet vaikuttavat suoraan siihen, kokeeko lapsi kuuluvansa yhteisöön ja voiko vanhempi toimia aktiivisena osana lapsensa arkea.

Suomen Vanhempainliiton näkökulmasta keskeistä on:

1. Varmistaa, että tulkkaus-, tulkitsemis- ja avustajapalvelut toteutuvat täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti koko maassa.
2. Parantaa viittomakielisten ja muiden kieliryhmien lasten tarpeiden tilastointia ja seuranta ja ylipäättään tiedonkeruuta kielellisten oikeuksien toteutumisesta.
3. Huolehtia siitä, että digitaaliset palvelut rakennetaan alusta alkaen kaikkien kielelliset oikeudet turvaten.
4. Vahvistaa kodin ja koulun välistä viestintää kaikilla kielillä siten, että vanhemmat voivat aidosti osallistua.

Helsingissä 25.2.2026

SUOMEN VANHEMPAINLIITTO RY

Kati Rita
puheenjohtaja

Sanna Valtonen
hallituksen jäsen